

SAKLI YARALARI ONARMAK

**MEB - UNICEF
PSIKOSOSYAL OKUL PROJESİ**

**SAKLI YARALARI ONARMAK
MEB-UNICEF PSİKOSOSYAL
OKUL PROJESİ
1999- 2001**

**DERLEYENLER:
L.YAKUT TEMÜROĞLU
AYŞE YALIN**

ÖN SÖZ

MEB ve **UNICEF** tarafından 17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 Marmara Depremi'nin ardından başlatılan Psikososyal Okul Projesi başlangıçta ivedilikle oluşturulan bir projeydi. . .

Asrın felaketinin ardından yakınlarını yitirmiş, konutları yıkılmış ve çaresizlik içindeki acılı insanlara ulaşmak zordu. Bu zorluk karşısında; kuşkusuz, incelikle hareket etmeye, berrak düşünmeye, kendi düşünce gücünün bilinci ile uzman deneyimi ve bilgi birikiminin kullanılmasına özen gösterilmeliydi. Belki de en önemlisi çocuklarımızın, öğrencilerimizin sönmüş umutlarını ve öğretmenlerimizin onları, "fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür" yetiştirme ülküsünü yitirmeden canlandırmak gerekiyordu.

İşte bu sırada, anlamlı bir sorumluluğun yükü ile uzanan eller ve sevgi dolu yürekler olanaksız olanaklı yapmıştır. Süreç içerisinde yüreklerin büyüklüğünü ve birlikteliğin gücünü ortaya koyan bir çalışma ortaya çıkmıştır. Bu artık sadece bir proje değil, yaşama sevincinin yeniden yeşermesinin öyküsü olmuştur. Bireysel kahramanlıklar yerine birlikte hareket etme coşkusu ve tılsımı ile perçinleşen bu öykü; ülkemizi aşmış, dünyaya ışık saçarak esin kaynağı olmuştur.

Marmara depreminden yaşam kesitlerini gösteren bu kitabın her karesi, her sözcüğü nice anlam, nice emek, nice sevgi ve nice özveri yüklü. . .

Dünü bu günlere, bu günü yarınlara bağlayan aydınlık ve umut dolu çizgilerde her zaman beraber çalışma heyecanı ve umuduyla emeği geçen herkesi saygıyla selamlar ve başarılar dilerim. . .

Metin BOSTANCIOĞLU
Milli Eğitim Bakanı

En Kötü Gece

O gün çok eğlenmişim. Önceki gün, Gözlemtepe’de piknik yapmış, akşam ise Gölcük sahilinde son bir tur atmış ve son dondurmalarımızı yemiştik.

Gün bitti...gece çok sıkıntılıydım. Balkon kapısını kilitlemedim. Odamı kapattım. Biraz kitap okumayı denedim. Pek olmadı. Lambayı kapattım, düşündüm. Sanki birşey olacak gibi gözümün önünden hayatım bir film şeridi gibi geçti. Bir an titredim. Uyumayı denedim. Bir an uykuya daldım. Fakat bu dalış pek güzel rüyalar göstermedi. Hep kulağıma bağırma, çığlıklar geliyor; gözümün önünde bir ateş oraya buraya gidip geliyordu. Korktum. Bir gürültü, sanki eve 100 tır çarpmış gibi bir sallantı...Ne olduğunu anlamadım. Bir an babamın “Kızım, korkma yavrum!” diye haykırışını, ağlayışını duydum. Annem de aynı şekilde sesleniyordu. Kapı açıldı; babam içeri girmeye çalışıyordu. Fakat duvara çarpıp duruyordu. Annemin önünü kışık eşyalar kapatmış; benim üzerime bezden dolabım düşmüştü. Bir ara deprem kesildi. Babam içeri girdi. Benim yattığımı görünce, hemen dolabın altından beni çıkardı. Annem de gelmişti. Birbirimize sarıldık ve yine deprem başladı. Bunların hepsi yalnızca 10 saniyede oldu. Ve kapının eşiğinde bekledik. Sonra babam kuşu, annem battaniyeyi aldı. Feneri kaptığımız gibi dışarı fırladık. Dışarıda hiç gelmeyecek gibi olan sabahı bekledik.

Değirmendere Donanma İlköğretim Okulu’ndan bir öğrenci, Mayıs 2000- Kocaeli

17 Ağustos 1999’da saatler 3:02’yi gösterirken merkez üstü Gölcük olan Richter ölçeğine göre büyüklüğü 7.4 ile 7.8 arasında olan şiddetli bir deprem Marmara bölgesini vurdu. Asrın afeti sayılan deprem insanları uykusunda yakalamıştı. 45 saniye içinde binlerce bina karton kutular gibi yan yattı; yumuşak zeminden dolayı ilk katları zemine gömüldü.

Daha az dayanıklı olanlar ya yerle bir oldu ya da katları birbiri üzerine yığıldı. Yer büyük bir gürültüyle homudanırken, camlar bu titreşimin etkisiyle patlayıp tuzla buz oldu. Her taraftan çığlıklar, yardım isteyen haykırışlar yükseliyordu. Böylesine bir felaketten sağ olarak kurtulan insanlar için evleri artık bir yuva olmaktan çok uzaktı; tüm yaşamları alt üst olmuştu. Deprem sadece binaları değil, sağ kalanların evlerine, toprağa, dünyaya olan güvenlerini de yerle bir etmişti. Yaşadıkları dünya artık bildikleri, tanıdıkları dünya değildi. İnsanlar şoktaydı ve başlarına neler geldiğini anlamakta güçlük çekiyorlardı.

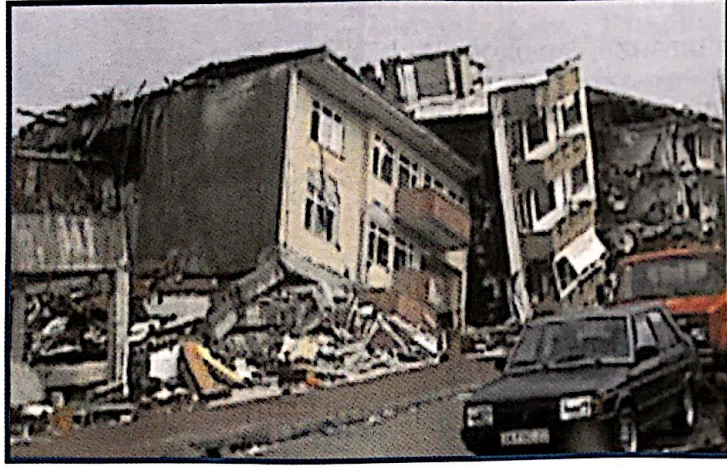
17 Ağustos 1999, Gölcük

TEM Karayolu

Resmi kayıtlara göre ölü sayısını 17.100, yaralı sayısını da 44.000 kişi olduğu açıklanan depremde, sadece Gölcük değil, Kocaeli, Sakarya merkez (Adapazarı), Yalova, Bolu, Düzce ile İstanbul'un Avcılar ilçesi de çok büyük zarar görmüştü. Ayrıca komşu iller olan Bursa ve Eskişehir'de etkilenmişti.

Ağustos depreminin yaraları henüz sarılamamışken, 12 Kasım 1999'da saat 18:57'de Richter ölçeğine göre büyüklüğü 7.2 olan bir başka deprem Düzce'yi ikinci kez vurdu. 845 kişi yaşamını yitirirken 4948 kişi yaralandı.

12 Kasım 1999, Düzce

Felaketten kısa bir süre sonra, hükümet yetkilileriyle birlikte bölgeye yaptıkları inceleme gezisinde UNICEF danışmanları, pek çok çocuk ve ebeveynle görüşme şansı elde ettiler. Ana babalar çocuklarının uyuyamadıklarını ya da uykuya dalmakta güçlük çektiklerini, her an korku içinde olduklarını anlattılar. Depreme ilişkin düşünce ve görüntülerin sıklıkla zihne gelmesi, en ufak seste sıçrama, öfke, yas tepkileri sadece çocuklarda değil, yetişkinlerde de görülen tepkiler arasındaydı.

Psikososyal Okul Projesi'nin Planlanması

Bölgede yapılan incelemeler, depremin çocuklar, ana babalar ve çocukların yaşamlarında çok önemli bir yere sahip olan öğretmenler üzerindeki olumsuz psikolojik etkilerini azaltmaya yönelik bir psikososyal müdahale programının uygulanması gerekliliğini ortaya koydu. Ancak aşılması gereken iki önemli sorun vardı: ulaşılması

gereken kişi sayısı hem çok fazlaydı, hem de en çok etkilenen iller olan Kocaeli, Yalova, Sakarya, Bolu ve Düzce 30.000 km² lik bir alanı kapsıyordu. Ayrıca İstanbul – Avcılar, Bursa ve Eskişehir de depremde etkilenmişlerdi. Bu sorunlar ancak böyle bir projenin eğitim sistemi içinde uygulanmasıyla aşılabilirdi. Bu nedenle öncelikle öğretmenleri destekleyecek ve aynı zamanda kapasite geliştirecek bir psikososyal müdahale programının ilk planları hazırlandı.

Bu arada Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) deprem bölgesindeki okullarda uygulanacak bir psikososyal destek programının arayışı içindeydi. Bölgeye yapılan geziden hemen sonra, MEB ve UNICEF bir araya gelerek, depremde etkilenen sekiz ilde geniş ölçekli bir Psikososyal Okul Projesi uygulamasını başlatmak üzere harekete geçtiler. Öncelikle, böylesine geniş ölçekli bir projeyi uygulamaya koymak için çok güçlü bir alt yapı oluşturuldu. MEB Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel

Müdürlüğü içinde bir proje ekibi görevlendirerek, ayrıca üniversite ve kurumlardan gelen ve 65 psikolog, psikiyatrist ve psikolojik danışmandan oluşan bir Ulusal Uzman Ekip oluşturdu. Diğer yandan UNICEF, sadece Psikososyal Okul Projesini desteklemek üzere bir proje sorumlusu, bir proje asistanı ve tam zamanlı olarak alanda çalışacak iki alan asistanından oluşan bir ekip kurdu. Bu arada, Norveç Kriz Psikolojisi Merkezi'nin danışmanlığıyla uluslararası pek çok danışman projede yer alacak bileşenleri geliştirmek üzere harekete geçirildi. Böylece MEB, projeye genel idari ve siyasi destek sağlayacak ve Ulusal Uzman Ekip yardımıyla yerel düzeyde çalışan ekipleri destekleyecekti. UNICEF ise projeyi eğitim, malzeme ve mali açıdan destekleyecek ve oluşturduğu proje ekibiyle projenin sevk ve idaresini üstlenecekti.

Yerel düzeyde ise, projenin uygulamaları psikolojik danışmanlar tarafından gerçekleştirilecek ve Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak çalışan ve her ilde bulunan Rehberlik ve Araştırma Merkezleri'nce de organize ve koordine edilecekti.

Projenin başlangıçta altı aylık bir sürede tamamlanması (Eylül 1999 - Şubat 2000) öngörülüyordu. Ancak 1999-2000 eğitim ve öğretim yılının birinci döneminin Ocak 2000'de bitmesi üzerine proje, Haziran 2000 tarihine kadar uzatıldı. Ancak Haziran 2000'de gerçekleştirilen değerlendirme toplantısının ardından projenin, bir yıl daha depremde etkilenen bölgelerde devam etmesi uygun görüldü. Ayrıca Haziran'da meydana gelen ve Richter ölçeğine göre büyüklüğü 6.0 olan depremde sonra Çankırı ili de proje kapsamına alındı. Alınan olumlu sonuçlar nedeniyle Haziran 2001'de yapılan değerlendirme toplantısında, projenin

travmalara ve kritik yaşam olaylarına hazırlık çerçevesinde yurt çapına yaygınlaştırılmasına ve bunun için belli sayıda seçilecek illerde bir yıl boyunca bir pilot çalışma yapılmasına karar verildi.

Psikososyal Okul Projesi'nin Aşamaları

1. Aşama: Eylül 1999 – Haziran 2001:

MEB ve UNICEF, bakanlık içinde varolan alt yapı yoluyla depremde etkilenen çocuk, ana baba ve öğretmenlere ulaştırılacak Psikososyal Okul Projesi'ni uygulamaya koymak üzere Eylül 1999 ve Eylül 2000 tarihlerinde iki protokol imzaladılar. Bu protokollerde projenin ana hedefleri ve aktiviteleri aşağıdaki gibi belirlendi:

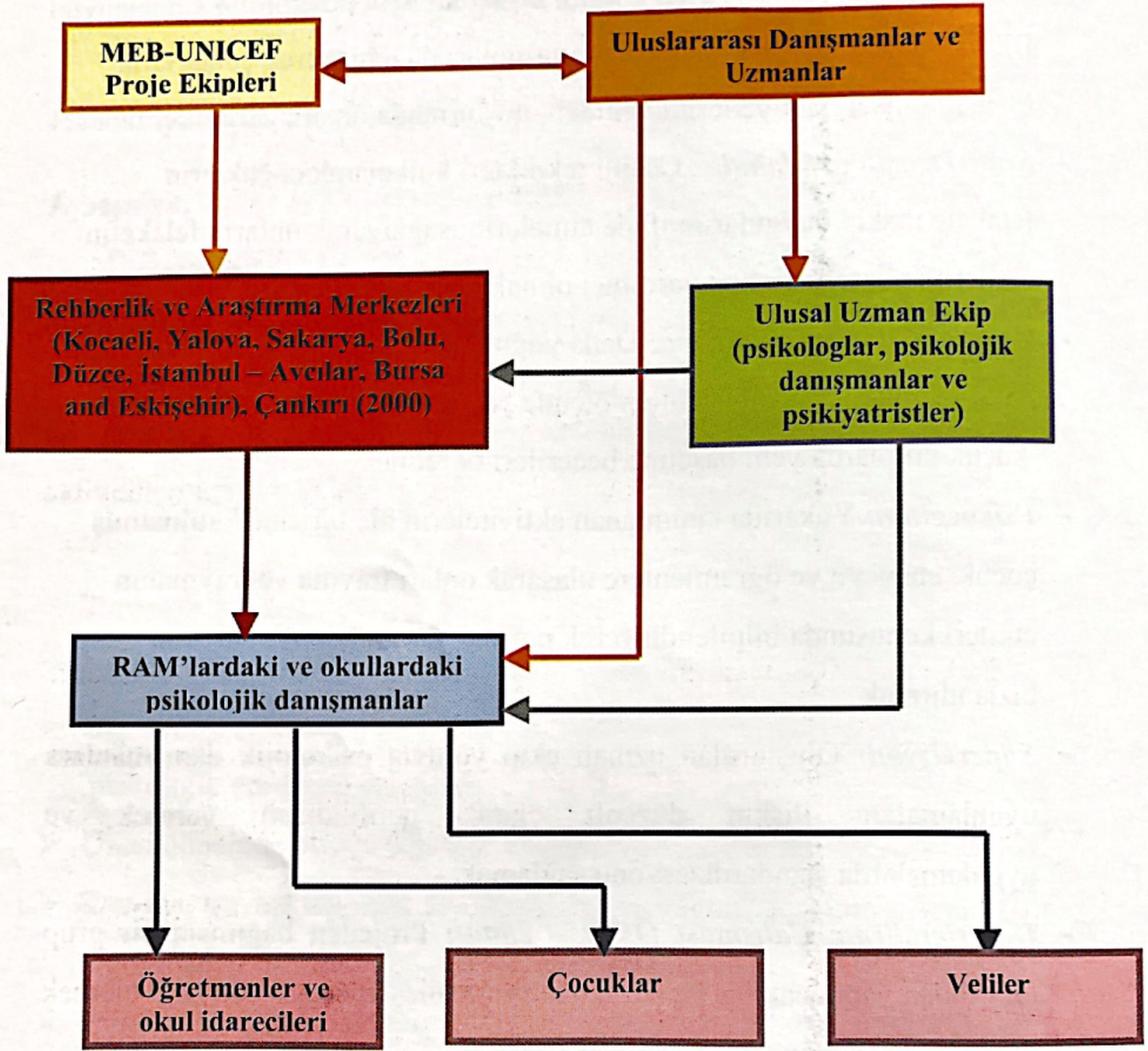
Projenin Hedefleri:

- Normallik duygusunu yeniden oluşturmak,
- Deprem, çocuklar, ebeveynler ve öğretmen üzerindeki olumsuz psikolojik etkilerini azaltmak,
- Uzun dönemde ortaya çıkabilecek psikolojik sorunları önlemek,
- Travma, travma tepkileri ve etkileri konusunda çocuk, ebeveyn ve öğretmenler arasında farkındalığı arttırmak,
- Psikososyal müdahalelerin uygulanmasında kilit rol oynayan Rehberlik ve Araştırma Merkezleri'ni (RAM) güçlendirmek,
- Psikolojik danışmanların, travma ve travma müdahaleleri konusundaki bilgi ve becerilerini arttırmak
- Psikososyal Okul Projesi'nin sonuçlarını değerlendirmek
- Felaketlere/kritik olaylara hazırlıklı olmak açısından bakanlık içinde çekirdek bir ekip oluşturmak amacıyla formatörler yetiştirmek

Proje Aktiviteleri:

- ***Psikolojik Bilgilendirme ve Anlamlandırma:*** Öğretmenlerin yaşadıkları travmayla daha kolay başetmelerini sağlamak için Psikolojik Bilgilendirme ve Anlamlandırma oturumları düzenleyerek çocuklarla olan eğitimsel faaliyetlerini yeniden oluşturmada onlara yardım etmek
- ***Sınıf Temelli Müdahale :*** Çeşitli teknikleri kullanarak çocukların felakete ilişkin duygularını ifade etmelerini sağlayarak onların felaketin etkileriyle başetmelerine yardımcı olmak
- ***Grupla Psikolojik Danışma:*** Daha yoğun travmaya maruz kaldıkları için STM uygulamasından istenilen ölçüde yararlanamayan çocuklara daha küçük gruplarda yeni başetme becerileri öğretmek
- ***Psikoeğitim:*** Yukarıda tanımlanan aktivitelerin hiç birisine katılmamış çocuk, ebeveyn ve öğretmenlere ulaşarak onları travma ve travmanın etkileri konusunda bilgilendirirerek normal yaşama dönüş sürecini hızlandırmak
- ***Süpervizyon:*** Oluşturulan uzman ekip yoluyla psikolojik danışmanlara uygulamalara ilişkin düzenli olarak geribildirim vermek ve uygulamalarda standardizasyonu sağlamak
- ***Değerlendirme Çalışması (1999 – 2000):*** Projeden bağımsız bir grup tarafından yapılacak bir araştırmayla proje bileşenlerinin etkililiği ölçmek ve gerekiyorsa yeni düzenlemeler yapmak
- ***Meslektaş Dayanışması(2000 – 2001):*** Psikolojik danışmanların düzenli aralıklarla toplanarak birbirlerine destek ve süpervizyon vermelerini sağlamak

PSİKOSOSYAL OKUL PROJESİ UYGULAMA ŞEMASI
EYLÜL 1999 – HAZİRAN 2001

PSİKOLOJİK BİLGİLENDİRME VE ANLAMLANDIRMA (PBA)

Bölgeye yapılan geziden çıkan sonuçlardan bir tanesi de sadece çocukların değil, yetişkinlerin de depremde etkilenmiş oldukları ve onların

da psikososyal desteğe gereksinim duydukları gerçeği idi. Yaşanan afetin büyüklüğü ve kayıpların yanı sıra, insanlar değişen yaşam koşullarına da uyum sağlamak zorundaydılar. Çadırkentlerde yaşamak zorunda kalmak bir yana geleceğin belirsiz olması ve birbiri ardına gelen şiddetli artçı şoklar depremzedeler için yaşamı olduğundan çok daha fazla zorlaştırıyordu. Deprem meydana geldiğinde okullar yaz tatilindeydi. Ancak bir süre sonra okulların açılacak olması nedeniyle önceliğin öğretmenlere verilmesi gerekiyordu. Bu nedenle, proje öğretmenlere gerekli desteğin verilmesinden sonra çocuklara ve ana babalara ulaşılmasını öngören faaliyetlerden oluşturuldu.

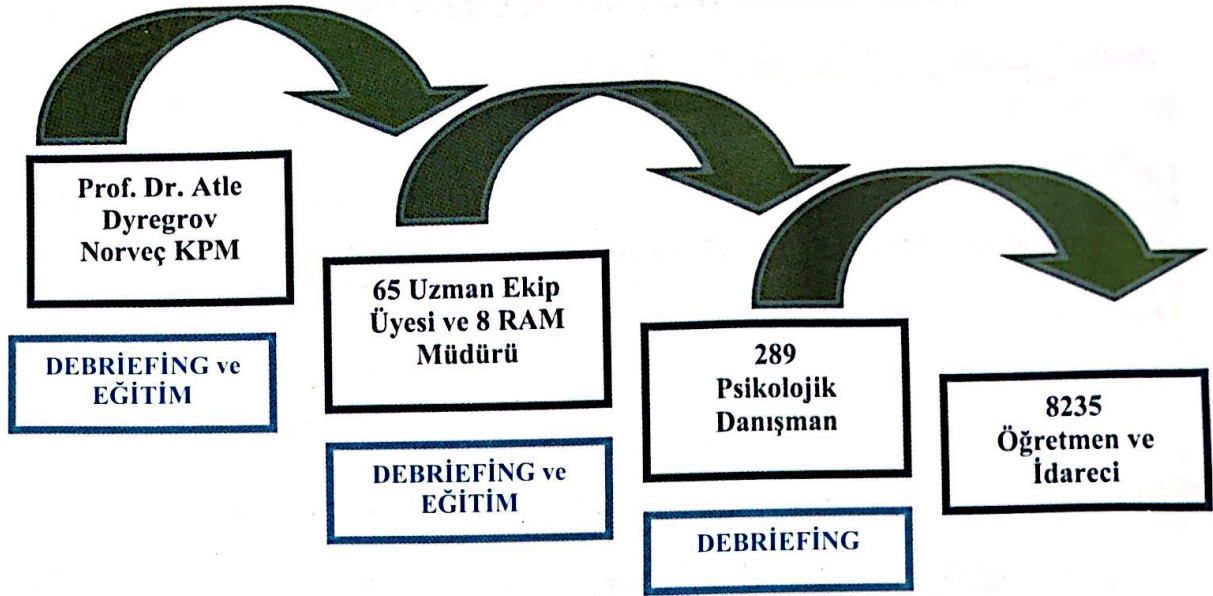
Psikolojik Bilgilendirme ve Anlamlandırma (Debriefing), kişilerin travmatik olayı, düşüncelerini, tepkilerini, duygularını ve başetme yollarını yapılandırılmış bir grup oturumunda paylaşımlarını sağlayarak, sonradan ortaya çıkabilecek istenmeyen etkilerin önlenmesini; toparlanmanın hızlandırılmasını; grubun kendi içinde kaynaştırılmasını ve yaşama sevincinin desteklenip korunmasını amaçlamaktadır.

Projenin ilk adımı olarak, 2-3 Eylül 1999'da Ankara'da Norveç Kriz Merkezi'nden Prof. Dr. Atle Dyregrov, travma psikolojisi ve psikolojik bilgilendirme ve anlamlandırma teknikleri konusunda iki günlük bir seminer

verdi. Bu seminere Ankara, Gazi, Hacettepe ve Kocaeli üniversitelerinden 85 akademisyenle birlikte MEB yetkilileri katıldı. 21-23 Eylül 1999 tarihleri arasında Atle Dyregrov, aynı semineri bu kez projede yer alan Ulusal Uzman Ekip üyeleri ve sekiz ilin Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin (RAM) Müdürleri için verdi. Seminerin son günü Uzman Ekip üyeleri, depremde etkilenen illerdeki psikolojik danışmanlara Psikolojik Bilgilendirme ve Anlamlandırma eğitimi ve süpervizyon vermek amacıyla sekiz alt gruba ayrıldılar ve bölgeye gidiş planlarını tamamladılar.

Seminerin ardından illerine dönen RAM müdürleri, eğitime ve uygulamaya katılacak olan psikolojik danışmanları bilgilendirdikten sonra, uygulamanın yapılacağı okulları belirlediler ve bir uygulama planı hazırladılar. Öğretmenlerin deprem yaşantılarını paylaşmadan önce, psikolojik danışmanların öncelikle kendi deprem yaşantılarını paylaşmaları ve anlamlandırmaları gerekiyordu. Bu nedenle, uzman ekip üyeleri bu eğitimleri vermeden önce, psikolojik danışmanlarla PBA oturumları gerçekleştirdiler.

Eğitim alan 289 psikolojik danışman RAM'ların koordinasyonu ve gözetimi altında Aralık 1999 tarihine kadar 8235 öğretmene ulaşarak onlarla psikolojik bilgilendirme ve anlamlandırma oturumları yaptılar.

Psikolojik Bilgilendirme ve Anlamlandırma uygulamasının çağlayan modeli

Psikolojik Bilgilendirme ve Anlamlandırma Formatörlük Eğitimi, Prof. Dr. Ayşe Yalın tarafından Mayıs ve Haziran 2002 tarihlerinde, Sakarya RAM'nde iki ayrı seminer halinde verildi. Seminere, deprem bölgesinde yer alan dokuz ilden 45 psikolojik danışman katıldı.

SINIF TEMELLİ MÜDAHALE PROGRAMI (STM)

İkinci bileşen, Sınıf Temelli Müdahale adı verilen ve depremden etkilenen çocuklar ve ergenler için özel olarak Boston Travma Merkezi tarafından geliştirilen ve 1999-2000 eğitim ve öğretim yılında uygulandığı haliyle 18 oturumdan oluşan (yaklaşık 20 saat) altı haftalık bir programdı. Haziran 2000'de gerçekleştirilen değerlendirme seminerinde psikolojik danışmanların verdiği geribildirimler doğrultusunda program yeniden gözden geçirilerek 15 oturuma ve beş haftaya indirildi.

5 hafta (ilk yıl 6 hafta) boyunca her hafta Pazartesi, Çarşamba ve Cuma günleri birer saatlik oturumlar halinde, eğitim almış psikolojik danışmanlar tarafından uygulanan STM, çocukların endişe ve korkularını ifade etmelerine yardım etmek ve onların kendilerine güvenini ve benlik saygılarını ve çevreye karşı olan güvenlerini yeniden oluşturmak için hareket, müzik, sessiz hikaye anlatma tekniklerinden, psikodrama oyunlarından ve ortak oyunlardan yararlanan bir programdır. Psikolojik danışmanlar çocukların duygularını ifade etmeye yüreklendirmek için deniz topu, küçük plastik toplar, renkli paraşüt, kumaş, kumaş boyası, pastel boya gibi çeşitli materyaller kullanmışlardır.

'Ben eskiden çatıya çıkamazdım. Çünkü karanlıktan korkardım. Ama güven örtümün renkleri ışık saçıyor ve ben artık korkmuyorum.'

'Güven örtüm bana sizi hatırlatıyor. Siz de bana sevgiyi hatırlatıyorsunuz.'

Aygül İnci, Nurhayat Albar, (Psikolojik Danışmanlar)

'O günkü oturumumuzun konusu 'Ne kaybettim ve Ne Değişti?' idi. Bir kız ğrenci çizdiği resmi sınıfla paylaşmak istedi. Kağıda bir kadın figürü çizmişti ve onun depremdede kaybettiği annesi olduğunu söyledi. Onunla birlikte enkazın altında kaldığını ve yanı başında öldüğünü göz yaşları içinde anlatırken bütün sınıf ağlamaya başladı. Ben güçlükle göz yaşlarıma hakim olmaya çalışarak ona 'Ben annenin gökyüzünde bir melek olduğunu ve bir yerlerden bizi izlediğine inanıyorum. Buna sen de inanıyor musun?' dedim. Gözyaşları içinde kafasını salladı. Bu sözlerim onu biraz olsun rahatlatmıştı ama hala ağlamaya devam ediyordu. 'O günden içinde ne kaldı?' diye sordum. Ağlamaya devam ederken annesine 'Hoşçakal' diyemediğini ve şimdi bunu yapmak istediğini söyledi. Ona 'Bunu arkadaşlarımla birlikte yapmak ister misin?' diye sordum. Başını salladı. Ondan sonra bütün sınıf gözlerimizi kapadık ve küçük kızın annesini hayal ettik. Ellerimizi yukarıya, göğe doğru kaldırarak, hep birlikte ona 'hoşçakal' dedik.

Ertesi ders onun kağıdına bir bisiklet çizdiğini görerek onun ne olduğunu sordum. Bana depremdede bisikletini de kaybettiğini söyledi. Öyle gözüküyordu ki, bu küçük kız annesinin yasını bitirmiş; kaybettiği diğer şeylerin yasını bitirmeye çalışıyordu.'

*Kaynaşlı İlköğretim Okulu, Nisan 2000
Dilek Kar, Psikolojik Danışman – Düzce RAM Müdür Vekili*

Tanıtım semineri niteliğinde olan ilk seminer, Kasım 1999'da 85 psikolojik danışmanın katılımı ile Boston Travma Merkezi'nden Robert Macy tarafından verildi. Bu seminerden sonra STM el kitabı ve uygulaması MEB'de görevli uzman ekip üyelerince gözden geçirildi ve 18 saatlik bir uygulama haline sokularak müfredatın içine yerleştirilecek bir hale getirildi. 'STM'nin Temel Eğitimi' olan ikinci seminer, Ankara'da şubat –Mart 2000 tarihlerinde Robert Macy, Dicky Macy, Steven Gross ve Deborah Rozelle tarafından 237 psikolojik danışmana ve 33 uzman ekip üyesine verildi.

Sınıf Temelli Müdahale Eğitimi, Şubat- Mart 2000, Ankara

Bu seminerden sonra, RAM müdürleri UNICEF alan asistanlarıyla birlikte STM uygulamaları için en çok etkilenmiş okulları araştırmaya koyuldular. Ancak, Kaynaşlı (Düzce), Yalova ve Gölcük'te (Kocaeli) başka bir sorun ortaya çıktı. En çok kayıp veren okulların çoğu ya hasarlıydı ya da STM yapacak boş ve uygun mekanları yoktu. Bu nedenle, fiziki koşulları uygun olmayan okulların bahçelerine çadır kurulmasına ve STM uygulamalarının çadırlarda yapılmasına karar verildi. Bu arada UNICEF uygulamalar için gerekli olan malzemeleri RAM'lara sevk etti. Böylece uygulamalar sekiz ilde Nisan 2000'de başladı. Ancak uygulamaya ilişkin bazı sorunlar vardı. Kocaeli haricinde psikolojik danışmanlar kalabalık sınıflara tek başlarına giriyorlar; günde 4 uygulama yapıyorlardı. Çadırlar bu tür uygulamalara uygun değildi. 1. ve 2. sınıf öğrencileri için bazı konuları anlamak zordu. Ancak bu sorunlara rağmen, çocuklarda gözlemledikleri değişiklikler, velilerin ve öğretmenlerin verdikleri geri bildirimler psikolojik danışmanların STM'ye olan inançlarını arttırmıştı.

'Uygulamalara başladığımızda hala depremden korkuyordum. İlk dersleri hiç eğlenceli bulmadım. Hatta saçma geldi. Ama sonra uygulamaları sevdim ve yararını gördüm. Paraşütle her zaman güvenli bir yerde arkadaşlarımla, ailemle ve öğretmenlerimle beraber olduğumu düşündüm. Resim faaliyetiyle ihtiyacı olanlara nasıl yardım edileceğini öğrendim. Aynı zamanda tehlikeli şeylerden neden ve nasıl uzak duracağımı öğrendim. Ama en önemlisi eğer biraraya gelirse herşeyin üstesinden gelebileceğimizi öğrendim. Şimdi mutluyum. Ama aynı zamanda üzgünüm; çünkü STM bitti.'

Cumhuriyet İlköğretim Okulu 6. Sınıf Öğrencisi, Mayıs 2000, Kocaeli

Haziran 2000'de yapılan değerlendirme seminerinde psikolojik danışmanlar, STM için olumlu geribildirimler vermenin yanında STM uygulamasına ve koşullara ilişkin endişelerini ve sorunları da dile getirdiler. Bu seminerden sonra MEB, UNICEF proje ekipleri ve Robert Macy tarafından STM uygulaması ve el kitabı yeniden gözden geçirildi ve aşağıdaki değişiklikler yapıldı:

- 18 oturumluk STM 15 oturuma indirilerek 5 haftalık bir program haline getirildi. 8 yaşından küçük ve 14 yaşından büyük çocukların duygularını daha iyi ifade edebilmeleri için programa psikodrama oyunları eklendi.
- Ortak oyunların çeşitliliği arttırıldı.
- Her ilde psikolojik danışmanların ikili ekipler halinde uygulamaları yürütmelerine karar verildi ve günde 4 olan uygulama sayısı 3'le sınırlandırıldı.
- Kalabalık sınıfların en fazla 20'şerli gruplara bölünmesine, uygun koşulları olan ve okul idaresinin programa destek vereceği okulların seçilmesine karar verildi.

➤ Uygulamada kullanılan müzik parçaları değiştirildi.

'Sevgiyle yaklaşarak pek çok sorunun çözülebileceğini öğrendim. Çok kalabalık sınıflarda yeterli olamayacağımı düşündüğüm anlar oldu. Korkularım vardı. 'Ya çocuklara zarar verirsem ya onların travmalarını arttırırsam?' diye korktum. Ancak zamanla bir sorunla karşılaşınca korkmamayı öğrendim.'

Selim Gerçek, Psikolojik Danışman- Mayıs 2000

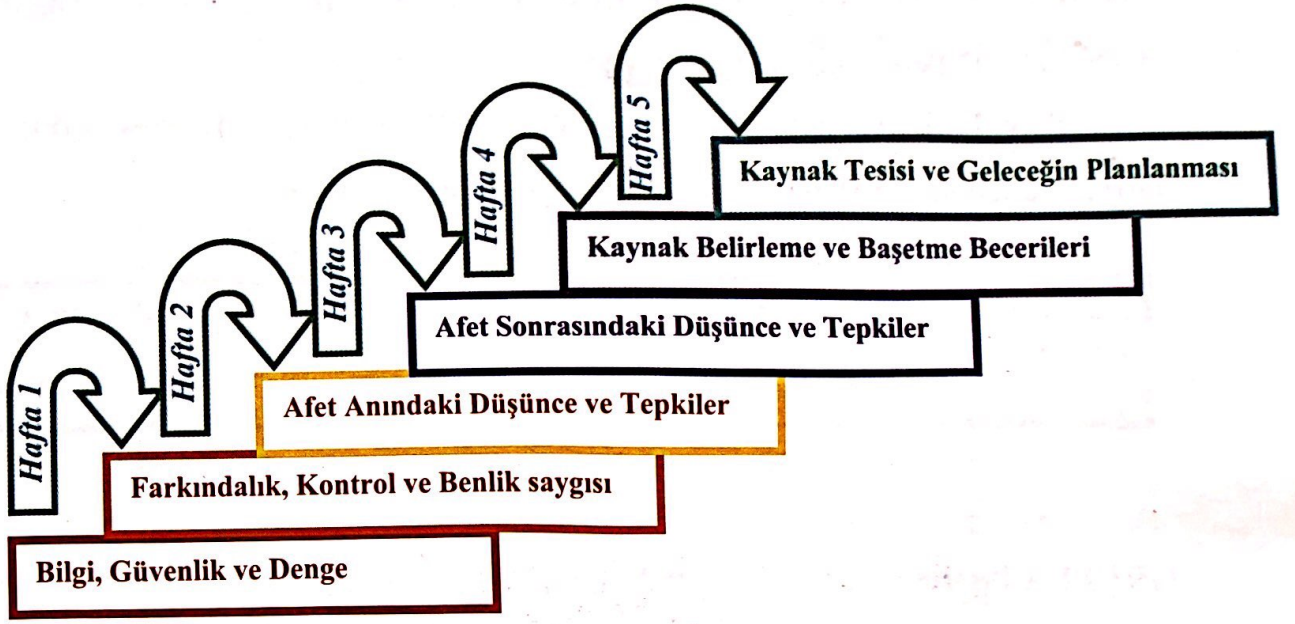
STM'de yapılan değişikliklerin öğretilmesi amacıyla Eylül 2000'de Bolu- Abant'ta 'İleri Düzey STM Eğitimi verildi. Robert Macy, Dicky Macy, Steven Gross ve Pam Brighton tarafından verilen bu üç günlük seminere deprem bölgesinden yaklaşık 200 danışman ve 25

uzman ekip üyesi katıldı. Bu danışmanlar arasında Haziran 2000'de meydana gelen ve Richter ölçeğine göre büyüklüğü 6.0 olan depremden sonra proje kapsamına alınan Çankırı'dan gelen danışmanlar da vardı.

'Bu kadar bilgi bombardımanına uğradığımız başka bir dönem hatırlamıyorum. Hele aldığımız bu eğitimlerin işe yaradığını görmek çok hoş.'

Şule Gün (Psikolojik Danışman)

5 haftalık STM'nin adımları

Bu semineri takiben psikolojik danışmanlar, RAM müdürleri ve UNICEF alan asistanlarının seçtiği okullarda ilk uygulamalara başladılar. Psikolojik danışmanların çocuklardan, velilerden ve öğretmenlerden aldıkları geribildirimler olumluydu.

'Kızım STM başladığından beri çok daha neşeli. Sanki daha fazla sosyalleşti.'

'Çocuğumun dersleri daha iyi oldu.'

'Kızım için güven örtüsü çok önemli. Sürekli onunla kendisini çok daha güvende ve iyi hissettiğini söylüyor.'

'Kızım uyumadan önce güven örtüsünü ağabeyinin koluna bağlıyor.'

Dumlupınar İlköğretim Okulu velilerinin, psikolojik danışman Figen Karadağ'a STM konusunda verdikleri geribildirimler , Aralık 2000

2000-2001 eğitim ve öğretim yılı aktivitelerinin bir parçası olarak Şubat 2000'de Ürgüp'te STM formatörlük eğitimi verildi. Beş gün süren ve

Robert Macy, Dick Macy, Steven Gross ve Pam Brighton tarafından verilen bu eğitime 65 psikolojik danışman ve 9 uzman ekip üyesi katıldı.

Psikolojik danışmanlar STM yoluyla Nisan 2000 – Haziran 2001 tarihleri arasında 28.000 öğrenciye ve 5000 veliye ulaşılar.

“Ben köpeklerden çok korkardım. Dün yolda büyük bir köpek gördüm. Güven örtüme bir dokundum; köpekten daha hızlı kaçtım.”

8. Boru İlköğretim Okulu’ndan bir öğrenci

GRUPLA PSİKOLOJİK DANIŞMA (GPD)

Psikososyal Okul Projesi’nin bir diğer bileşeni, daha fazla travmaya maruz kalmış ve bu nedenle STM’den fazlaca yararlanamamış çocuklar için geliştirilen Grupla Psikolojik Danışma müdahale yöntemiydi.

Grupla Psikolojik Danışma (GPD), travmadan daha fazla etkilenen çocuklara ve ana babalarına başetme yöntemlerinin öğretildiği, yapılandırılmış bir grup çalışmasıdır. Çalışma dört aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada istenmediği halde tekrarlayan düşünce ve anılarla, ikinci aşamada aşırı uyarılmışlık durumu ile, üçüncü aşamada ise kaçınma davranışı ile çalışılır. Aile oturumlarının yer aldığı dördüncü aşamada ise, aileler, çocukların travmalar karşısında neler yaşadıkları ve onlara nasıl yardımcı olabilecekleri konusunda bilgilendirilirler.

İlk GPD eğitimi Nisan 2000’de Londra Üniversitesi’nden klinik psikolog Patrick Smith ve Norveç Kriz Psikolojisi Merkezinden, klinik psikolog Rune Stuvland tarafından Ürgüp’te verildi. Üç günlük olan bu

seminere 52 psikolojik danışman ve 9 uzman ekip üyesi katıldı. GPD uygulamalarında Patrick Smith, Atle Dyregrov ve William Yule'un hazırladıkları el kitabı kullanıldı.

2000 – 2001 eğitim ve öğretim yılı içinde GPD'ye ilişkin iki seminer gerçekleştirildi. Bunlardan ilki, psikolojik danışmanların isteği üzerine yinelenen temel GPD eğitimiydi. Ekim 2000'de Ankara'da yapılan bu eğitim bu kez uzman ekip üyelerinden Prof. Dr. Ayşe Yalın ve Psikolog Dr. Şeniz Özusta tarafından verildi ve seminere yaklaşık 40 psikolojik danışman ve 9 uzman ekip üyesi katıldı.

Bu semineri takiben GPD uygulamalarını kolaylaştırmak amacıyla, uzman ekip üyelerinden Ayşe Yalın, Bergin Levent ve Nazan Kaya tarafından, varolan GPD el kitabına ek olarak bir uygulama el kitabı hazırlandı . İkinci seminer GPD formatörlük eğitimiydi. Mart 2001'de

Ürgüp'te gerçekleştirilen ve Prof. Dr. Ayşe Yalın tarafından verilen seminere 32 psikolojik danışman ve 8 uzman ekip üyesi katıldı.

Nisan 2000 – Haziran 2001 tarihleri arasında 424 çocuk ve veli GPD'den yararlandı.

PSİKOEĞİTİM

Psikolososyal Okul Projesi kapsamında geliştirilen son bileşen, daha fazla öğrenci, öğretmen ve veliye ulaşmak amacıyla hazırlanan Psikoeğitim programı oldu. Psikoeğitim el kitabı ulusal uzman ekip üyelerinden Dr. Nedret Öztan, Prof. Dr. Gül Aydın ve Uzman Psikolojik Danışman Çiğdem Yananer Eroğlu tarafından hazırlandı. Norveç Kriz Psikolojisi Merkezi'nden Rune Stuvland de kitaba katkıda bulundu.

Psikoeğitim programı, felaketler/zorlu yaşam olayları sonrasında gösterilen tepkiler konusunda öğrenci, veli ve öğretmenleri bilgilendirmek; bu tepkileri normalleştirmek; varolan olumlu başetme yöntemlerini vurgulamak ya da bu yöntemleri zenginleştirmek amacıyla geliştirilen bir programdır.

Psikoeğitim programı 1999- 2000 eğitim ve öğretim yılında sadece pilot çalışma olarak kısıtlı sayıda okulda psikolojik danışmanlar tarafından uygulandı.

Psikoeğitimin, 2000- 2001 eğitim ve öğretim yılında dah yaygın bir şekilde uygulanması ve tüm psikolojik danışmanlara programın öğretilmesi amacıyla Eylül 2000'de Bolu Abant'ta yaklaşık 200 psikolojik danışmana, STM eğitimini takiben bir günlük bir Psikoeğitim semineri verildi. Seminer

uzman ekip üyelerinden Dr. Nedret Öztan ve Dr. Gülsen Erden tarafından gerçekleştirildi.

‘Çifilik İlköğretim Okulu’nda Psikoeğitim uygulaması yapıyorduk. Bir öğrenci vardı. Bu çocuk deprem sırasında kendisini evde bırakıp dışarı kaçan annesine güvenini yitirmişti ve sürekli bırakıp gittiği için onu suçluyordu. Ancak, bu çocuk Psikoeğitim uygulaması sırasında annesinin davranışının bu tür olaylar karşısında verilen normal tepkilerden biri olduğunu öğrendi ve annesini suçlamayı bırakarak onu affetti.’

Güller Nemli, Psikolojik Danışman-Ocak 2001

Psikoeğitim programıyla Mayıs 2000 – Haziran 2001 tarihleri arasında yaklaşık 150.000 öğrenci, 35.000 veli ve 5000 öğretmene ulaşıldı.

MESLEKTAŞ DAYANIŞMASI

Haziran 2000’de gerçekleştirilen değerlendirme seminerinde psikolojik danışmanlar, kalabalık sınıflarda depremden yoğun bir biçimde etkilenmiş çocuklarla çalışmalarının sonucunda tükenmişlik hissettiklerini ifade ederek bu konuda birşeyler yapılmasını talep ettiler. Bunun üzerine UNICEF ve MEB projeye ‘Meslektaş Dayanışması’ adı verilen ve sadece psikolojik danışmanlara yönelik bir bileşeni daha eklemeye karar verdiler.

Meslektaş dayanışması, psikolojik danışmanların düzenli aralıklarla gruplar halinde bir araya gelerek birbirlerine destek ve süpervizyon verdikleri bir grup çalışmasıdır.

Meslektaş dayanışması eğitimi Ekim 2000’de Ankara’da Dr. Esin Tezer ve Dr. Ayhan Demir tarafından yaklaşık 30 psikolojik danışmana ve

uzman ekip üyesine verildi. Bu eğitimi alan psikolojik danışmanların illerine döndüklerinde diğer danışmanlarla bu eğitimi paylaşımları ve meslektaş dayanışması için gruplar oluşturulması öngörüldü.

1999-2000 eğitim ve öğretim yılında psikolojik danışmanlar haftanın üç günü projede ve haftanın iki günü kendi okullarında görev yapmışlardı. Psikolojik danışmanların tükenmişliğini engellemek için meslektaş dayanışmasının yanı sıra 2000-2001 okul yılında haftanın beş günü de RAM'larda görevlendirilmesine karar verildi. Ayrıca daha önce de bahsedildiği gibi, STM uygulamaları günde 3 uygulamayla sınırlandırılırken, kalabalık sınıfların 20 kişilik küçük gruplara bölünmesi kararlaştırıldı.

DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

Proje uygulamalarının etkililiğini ölçmek üzere 1999-2000 eğitim ve öğretim yılında Ankara Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nden Prof. Dr. Nesrin Şahin ve ekibi tarafından projenin dört ana bileşenine ilişkin kapsamlı bir araştırma yürütüldü. Araştırma sonuçları genel olarak olumlu olmasına karşın bileşenlerde geliştirilmesi gereken yönler olduğunu vurgulamıştır.

İkinci bir çalışma gözden geçirilen STM'nin etkililiğini ölçmek için 2000-2001 yılında toplanan verilerin değerlendirildiği bir çalışmadır ve Dr. Sedat Işıklı tarafından yürütülmüştür.

2. Aşama: Eylül 2001-Haziran 2002

Haziran 2001'de yapılan değerlendirme seminerinde projenin felaketlere/kritik olaylara hazırlık olarak ülke çapına yaygınlaştırılmasına ve proje uygulamalarının projenin sürdüğü illerde sadece Psikoeğitim ve Grupla Psikolojik Danışma boyutunda devam etmesine karar verildi. 2001 Aralık ayında UNICEF ve MEB arasında imzalanan protokole göre projenin ana hedefleri aşağıdaki gibidir:

Projenin Hedefleri:

- Projenin sürdüğü dokuz ilde depremin çocuklar, ana babalar ve öğretmenler üzerindeki olumsuz etkisini azaltmak amacıyla Psikoeğitim ve Grupla Psikolojik Danışma uygulamalarına devam etmek,
- Felaketlere hazırlıklı olma planı çerçevesinde projeyi seçilen altı yeni ile yaymak,
- İl, ilçe, okul ve sınıf düzeyinde olası felaket / travmatik bir olay durumunda psikososyal müdahale eylem planları hazırlamak ve okul sistemi içindeki psikososyal müdahale kapasitesini geliştirmek,
- Projenin yaygınlaşması sırasında projeyi düzenli bir biçimde organize ve koordine etmek ve bir afet/ kritik olay durumunda yapılacak psikososyal müdahale programlarını planlamak ve yürütmek amacıyla, Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde Rehberlik Hizmetleri Dairesi Başkanlığı'na bağlı ve Psikososyal Müdahale Yöntemleri konusunda eğitim almış uzmanların görevlendirileceği bir Psikososyal Müdahale Birimi oluşturmak.

Protokolde ifade edilen hedefleri gerçekleştirmek üzere Denizli, Diyarbakır, Gaziantep, İzmir – Konak, Kırşehir ve Kütahya seçilerek 7 kişiden oluşan uzman ekip yoluyla bu illerde en az 200 psikolojik danışmana Psikoeğitim, Grupla Psikolojik Danışma ve Psikolojik Bilgilendirme ve Anlamlandırma eğitimlerinin verilmesi öngörüldü. Ancak, 3 Şubat 2002’de Afyon’da meydana gelen depremden sonra Afyon da projeye dahil edildi.

3 Şubat 2002, Afyon (Sultandağı)

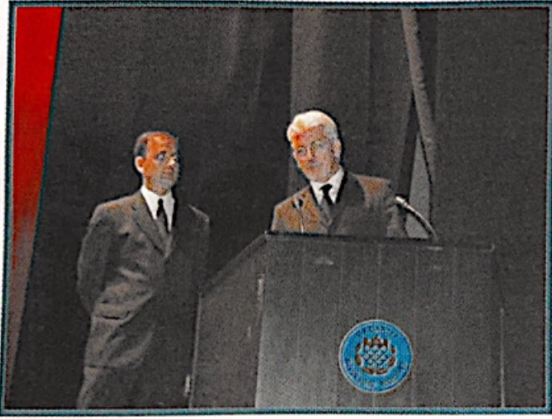
Psikoeğitim semineri, Afyon Mart 2002

Depremden hemen sonra MEB, Kocaeli’nden iki formatör danışmanı destek vermek ve planlama yapmak üzere Afyon’a gönderdi. Formatör danışmanlar psikolojik danışmanlar için Psikolojik Bilgilendirme ve Anlamlandırma oturumları düzenlediler ve Mart 2002’de 57 psikolojik danışmana Psikoeğitim semineri vererek, seçilen okullarda Psikoeğitim uygulamalarını başlattılar. 2001- 2002 Psikososyal Okul Projesi’nin hedeflerinden biri de projenin bileşenlerini yurt çapına formatörler aracılığıyla yaygınlaştırmaktı. Bu etkinlik yaygınlaştırma sürecinin ilk örneğidir.

2001-2002 eğitim ve öğretim yılı için yeni seçilen tüm illerde Psikoeğitim seminerleri verilmiş ve örnek uygulamalar seçilen okullarda yürütülmüştür. Ayrıca Psikolojik Bilgilendirme ve Anlamlandırma seminerleri de tüm illerde tamamlanmıştır. Projenin sürdüğü eski illerde ise Psikososyal Müdahale Eylem Planları hazırlanmış ve Bursa, Bolu, Çankırı, Düzce, Eskişehir, İstanbul – Avcılar ve Yalova’da Psikoeğitim uygulamaları seçilen okullarda yürütülmüştür. Bunun yanısıra tüm eski illerde yeni atanan psikolojik danışmanlara Psikoeğitim seminerleri verilmiştir. Kocaeli’de ise Psikoeğitim seminerinin yanı sıra yeni atanan psikolojik danışmanlara Grupla Psikolojik Danışma eğitimi de verilmiş ve Psikolojik Bilgilendirme ve Anlamlandırma eğitimi de planlanmıştır.

Ocak 2002’de Milli Eğitim Bakanı Metin Bostancıoğlu , projenin Psikoeğitim bileşenine ihmal, istismar ve intihar modülünün eklenerek Haziran 2002’ye kadar yurt çapında yaygınlaştırılmasına karar vermiştir. Bunun üzerine UNICEF proje ekibi, Prof. Dr. Ayşe Yalın ve Uzman Psikolog Yakut Temüroğlu, çocuk istismarı ve intiharlara ilişkin bir modül hazırlamışlardır. Diğer taraftan MEB, İzmir, İstanbul, Ankara, Aksaray, Gaziantep, Sinop ve Erzurum olmak üzere 7 değişik ilde hizmetiçi seminerler düzenlemiştir. Bu seminerlere 65 ilin Milli Eğitim Müdürleri, 82 RAM Müdürü ve psikolojik danışmanlar olmak üzere 450 katılımcının yanı sıra projenin sürdüğü eski illerden 82 formatör danışman katılmıştır. Üç gün süren eğitimlerde çocuk istismarı ve intihar semineri ve Psikoeğitim eğitimi verilmiştir. Bu seminerlerde formatör danışmanlar, uzman ekip olarak eğitim vermeye gidecekleri illerin RAM müdürleri ile tanışma ve beraberce bir eğitim planı hazırlama olanağı bulmuşlardır. Daha sonra belirlenen tarihlerde bu illere giderek ildeki

psikolojik danışmanlara Psikoeğitim semineri ve seçilen okullardaki uygulamalarda süpervizyon vermişlerdir. Formatör danışmanlar görevli oldukları illerde, eğitimleri başarı ile tamamlayarak pek çok olumlu geribildirimle illerine geri dönmüşlerdir. Psikososyal Okul Projesi kapsamında uygulayıcı rolünden uzmanlık rolüne geçmek hiç şüphesiz ki onların mesleki yaşamlarında her zaman yararlanabilecekleri bir deneyim olmuştur.

*UNICEF Türkiye Temsilcisi
Gaziantep seminerinde açılış
konuşması yaparken*

Psikoeğitim semineri, Sinop

'Ben öğrendiğimiz müdahale yöntemleri için ilaçla tedavi benzetmesini kullanmak istiyorum. Bana göre Psikoeğitim aşı, Sınıf Temelli Müdahale vitamin, Psikolojik Bilgilendirme ve Anlamlandırma ağı kesici ve Grupla Psikolojik Danışmanlık da antibiyotik olarak değerlendirilebilir.'

Ayşe Uzun, Psikolojik Danışman, Kocaeli

PSİKOSOSYAL OKUL PROJESİNİN SAYISAL VERİLERİ EYLÜL 1999-HAZİRAN 2001	
<i>Psikolojik danışman</i>	289
<i>Öğretmen</i>	13.235
<i>Çocuk</i>	178.424
<i>Veli</i>	40.424
TOPLAM	232.548
PSİKOSOSYAL OKUL PROJESİNİN SAYISAL VERİLERİ EYLÜL 2001 – HAZİRAN 2002	
<i>Psikolojik Danışman (hedeflenen)</i>	200
<i>Psikolojik Danışman (ulaşılan)</i>	637
<i>Öğretmen (hedeflenen)</i>	1000
<i>Öğretmen (ulaşılan)</i>	3736
<i>Çocuk(hedeflenen)</i>	59.000
<i>Çocuk (ulaşılan)</i>	76.916
<i>Veli(hedeflenen)</i>	19.000
<i>Veli (ulaşılan)</i>	23.067
<i>TOPLAM(hedeflenen)</i>	79.200
<i>TOPLAM (ulaşılan)</i>	104.350*
PSİKOEĞİTİM YAYGINLAŞTIRMA PROGRAMININ HEDEFLERİ OCAK 2002 – HAZİRAN 2002	
<i>Psikolojik danışman (ulaşıldı)</i>	2820
<i>Öğretmen</i>	1920
<i>Çocuk</i>	40,000
<i>Ebeveyn</i>	14,000
TOPLAM	58,740
PSİKOEĞİTİM YAYGINLAŞTIRMA PROGRAMININ HEDEFLERİ HAZİRAN 2002 – HAZİRAN 2005	
<i>Psikolojik danışman</i>	6000
<i>Öğretmen</i>	200.000
<i>Çocuk</i>	8.000.000
<i>Ebeveyn</i>	2.500.000
TOPLAM	10.706.000

** Mayıs 2002 itibariyle toplanan verilerdir.*

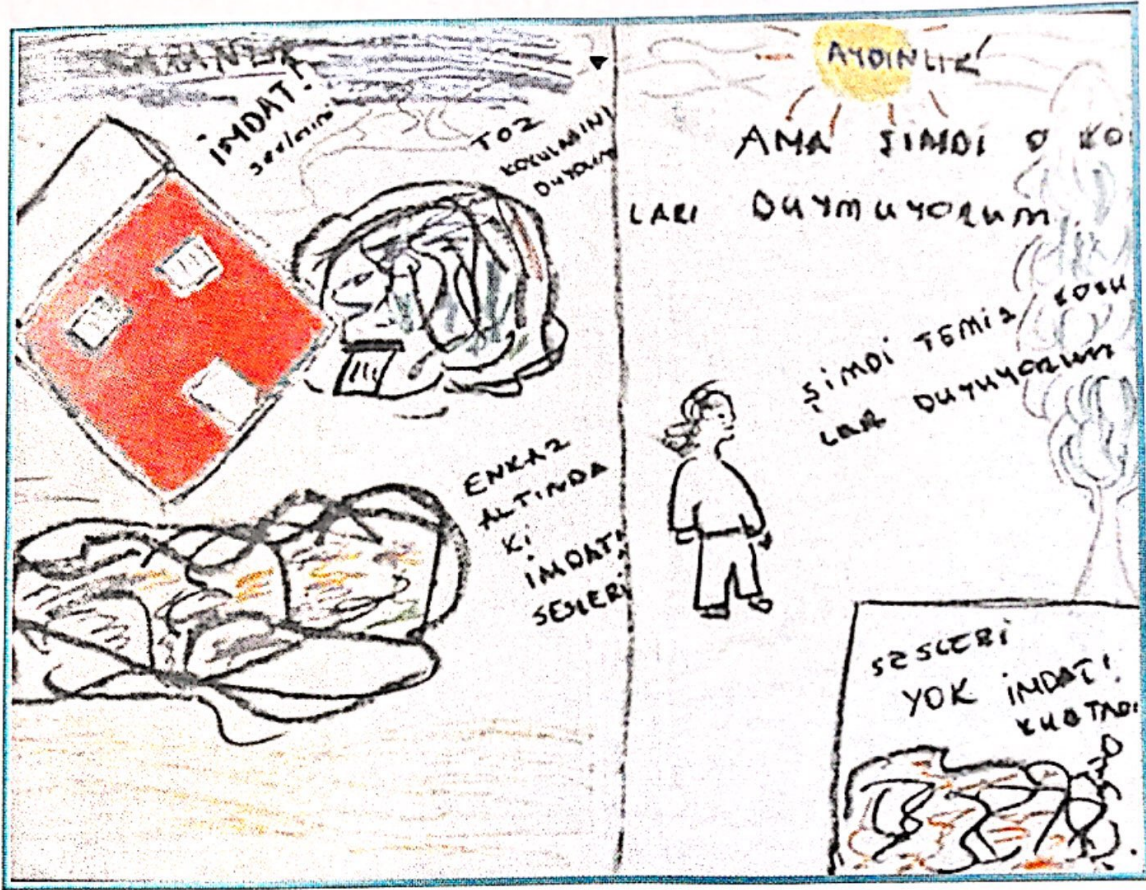
17 AĞUSTOS'DA VE 12 KASIM'DA KAYBETTİKLERİMİZ SADECE EVLERİMİZ VE YAKINLARIMIZ DEĞİLDİ; 45 SANİYE İÇİNDE DÜNÜMÜZÜ, YARINIMIZI, UMUTLARIMIZI VE YAŞAMA SEVİNCİMİZİ DE YİTİRDİK ENKAZLARIN ARASINDA. İŞTE PSİKOSOSYAL OKUL PROJESİ, SAKLI YARALARI ONARMAK VE UMUT ÇİÇEKLERİNİ YENİDEN YEŞERTMEK İÇİN YOLA ÇIKAN ÖZVERİLİ VE YÜREKLİ İNSANLARIN ÖYKÜSÜDÜR.

EYLÜL 1999'DA BAŞLAYAN YOLCULUKTA
ÇOCUKLARLA GERÇEKLEŞTİRİLEN İLK
UYGULAMA SINIF TEMELLİ MÜDAHALEYDİ.
AMA NE MİNİK YÜREKLERDEKİ ACILARI
DİNDİRMEK KOLAYDI . . .

'Ben depremde önce çok mutluydum. Ama depremde ablam, abim, yengem, amcam, babaannem ve yeğenlerimi kaybettim. Yaşamım tamamen bitmişti. Bir tarafta babaannem, bir tarafta abim, ablam ve amcamlar. Sonra sizler geldiniz ve beni yeniden hayata bağladınız.'

Donanma İlköğretim Okulu 6B sınıfından bir öğrenci, Mayıs 2000, Kocaeli

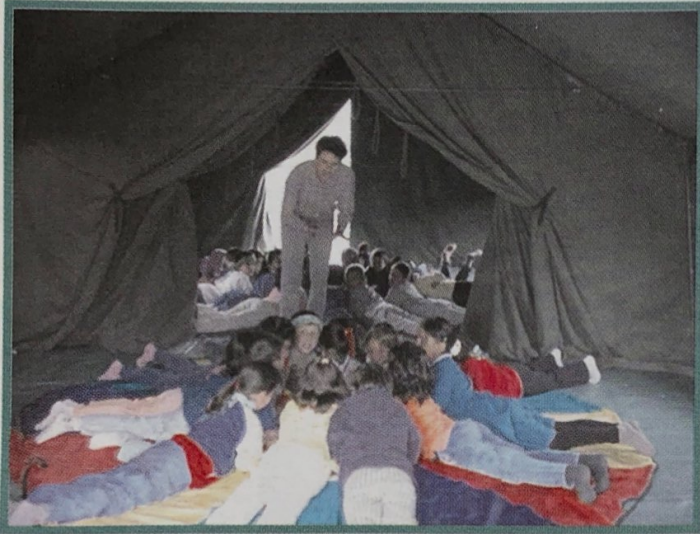
'KARANLIK... Enkaz altındaki imdat seslerini toz kokularını duydum'
'AYDINLIK... Şimdi o kokuları duymuyorum. 'İmdat! Kurtarın!' sesleri yok.'

Deprem ... Duygularım o kadar karışık ki; ne yazacağımı, ne söyleyeceğimi tam olarak bilemiyorum. Deprem belki saniyelik ama o 45 saniye beni herşeyden çok vurdu. Belki size 45 saniye çok az gelebilir ama bize göre...

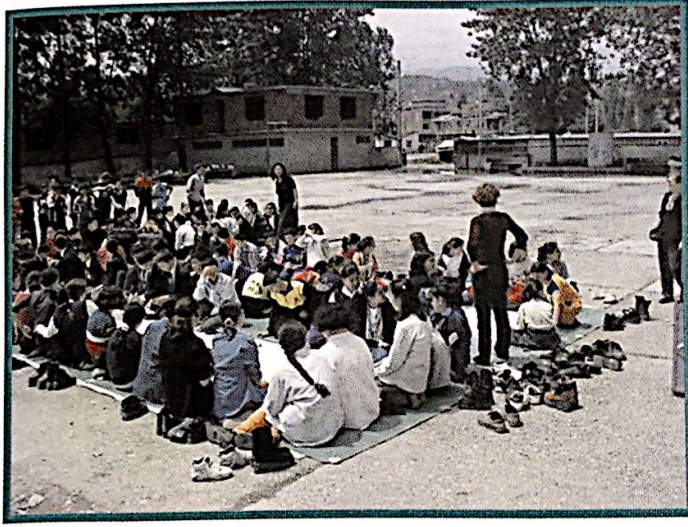
Belki bunu anlamam geç oldu ama insan gerçektende bazı şeyleri yaşamadan anlamıyor. Adapazarı'mız artık eski Adapazarı'mız değil. İnsanları bile değişti, dedim ya çok şey değişti burada. AMA BİZİM KÜÇÜK YÜREKLERİMİZ BİR KEZ DAHA DAYANMAK ZORUNDA. Haydi, yüreklerimizin ve düşüncelerimizin birleşmesine az kaldı. Anlatacak ve söylenecek sözler şimdilik bu kadar TEŞEKKÜRLER!

Ahmet Akkoç İlköğretim Okulu 7B Sınıfından bir öğrenci, Adapazarı

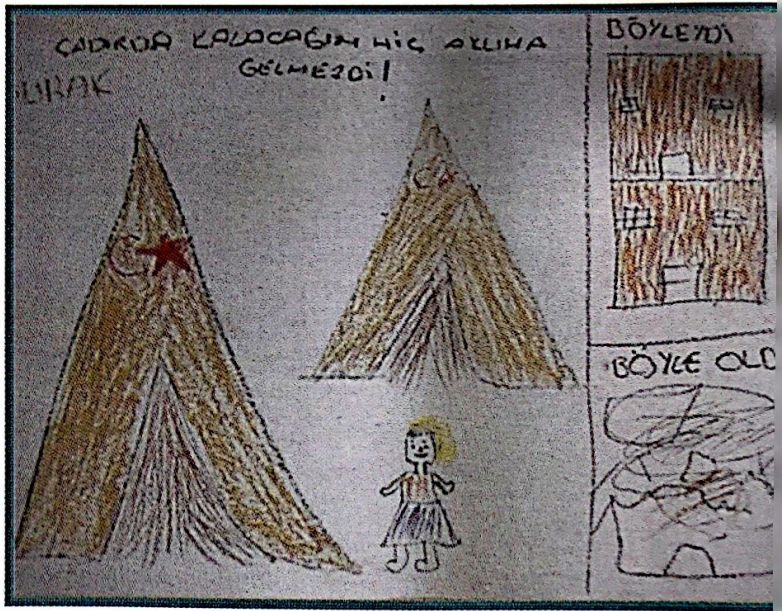
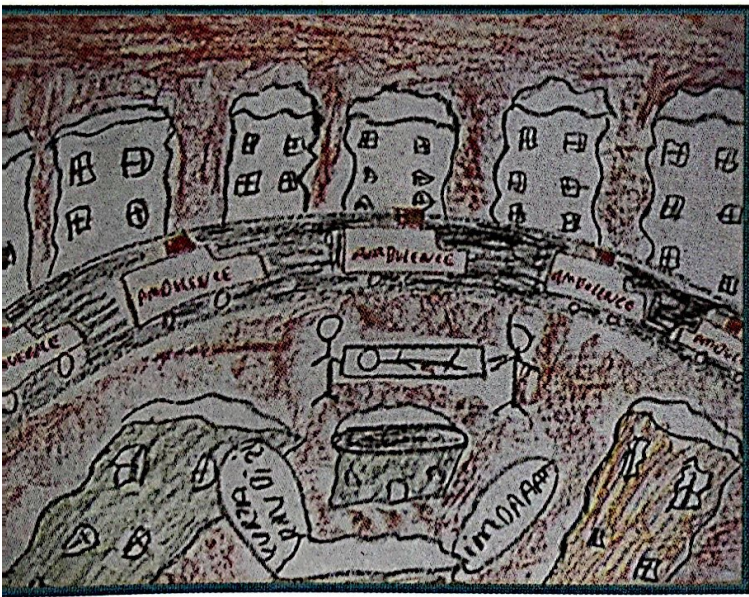
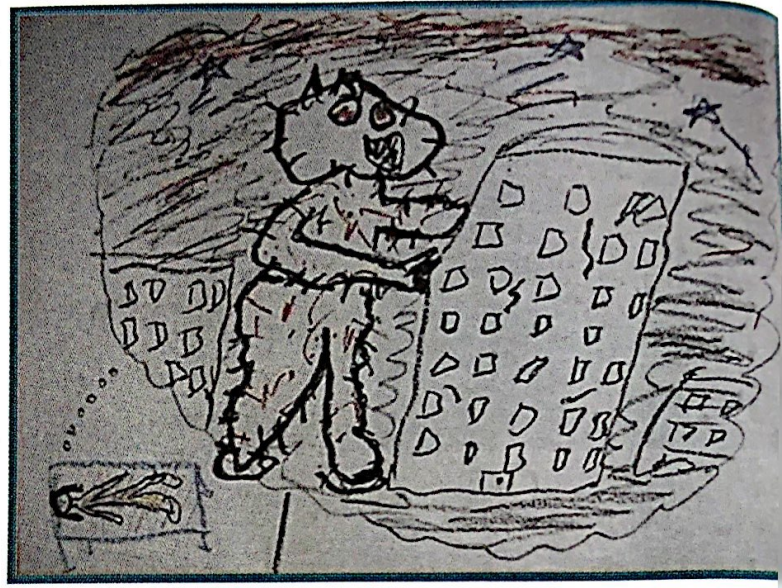
NE DE ÇADIRLARDA

VE KALABALIK SINIFLARDA ÇALIŞMAK . . .

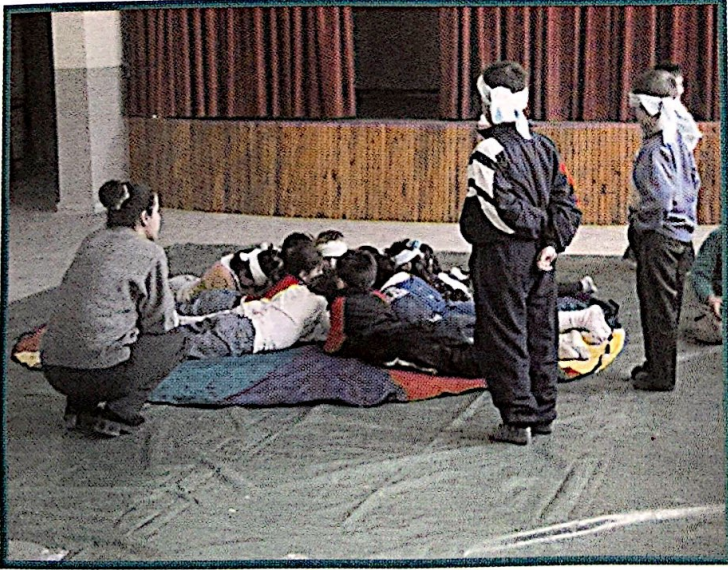
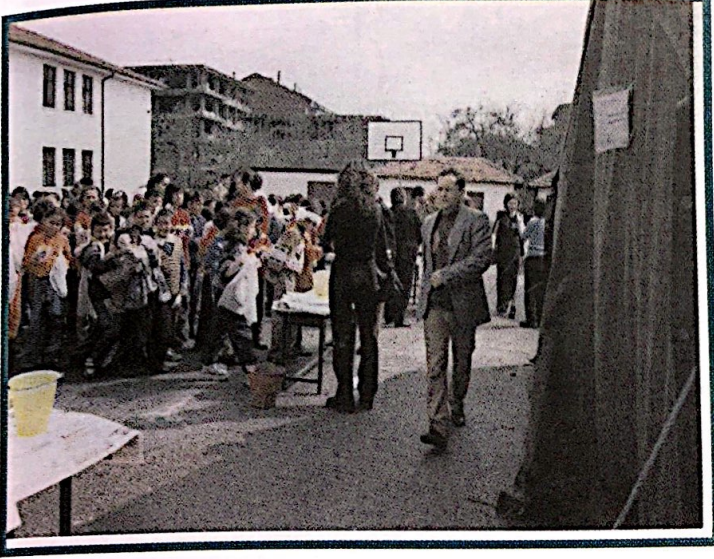

BİNLERCE DEPREM ÖYKÜSÜNE ŞAHİT OLDULAR ÖNCE . . .

'Depremde neler oldu?'

SONRA TOPARLANMA SÜRECİ BAŞLADI

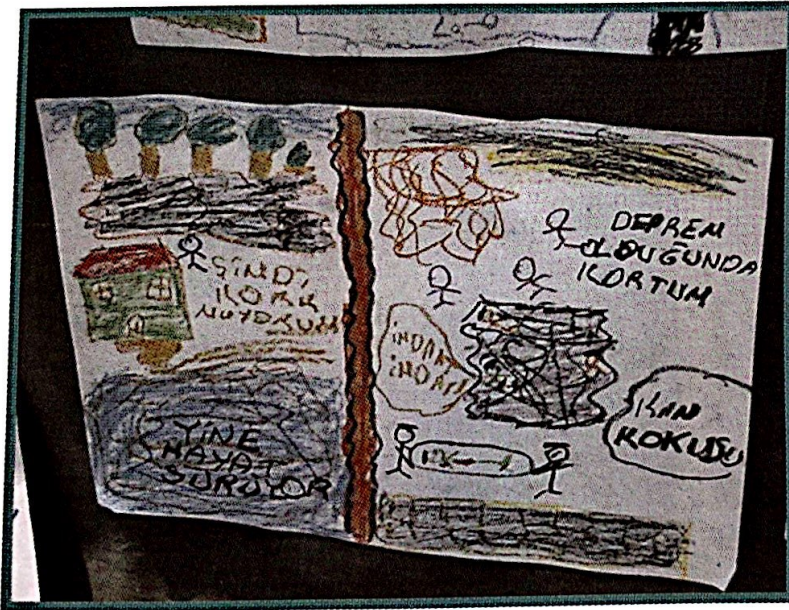

STM Uygulamaları

VE BU KEZ MUTLU ÖYKÜLER GELMEYE BAŞLADI BİRER BİRER . . .

'Siz geldiğiniz günden beri çok mutluyum. Siz bize depremi unutturmaya çalıştınız, ama biz depremi hiç bir zaman unutmayız. Amcam, halam, ablam, abim sanki ölmemiş gibi siz gelince çok mutlu oldum. Depremde evimiz, dükkanımız, amcam, halam, abim, ablam gitti. Yani öldü. Siz gelince onları unuttum. Hepten unutmadım, onlar sanki benim yanımda gibi. Siz beni hayata bağladınız. Çok güzel oyunlar oynattınız. ... Deprem korkusunu atmayı, daha cesur daha yürekli olmayı öğrettiniz. Gittiğinizde çok üzüleceğim. Sizin bize yaptıklarınızdan dolayı çok teşekkür ederim. Sizi hiç unutmayacağım'

Donanma İlköğretim Okulu 6B sınıfından bir kız öğrencinin STM uygulamasından sonra yazdığı mektup, Mayıs 2000

'Deprem olduğunda korktum. Şimdi korkmuyorum; yine hayat sürüyor.'

'Çadira geldikten (gelmeden) önce ve çadira geldikten sonra'

ÇOCUKLARIN BEŞ HAFTA İÇİNDE NASIL DEĞİŞTİKLERİNİ GÖZLEMLEDİLER.

'Yardımseverliği, dostluğu öğrendim.'

'Kız erkek arkadaşlığının güzelliğini öğrendim.'

'Duygularım olgunlaştı. Hayata bakış açım değişti; güzelleşti.'

'Ailemle ilişkilerim düzeldi.'

'Hayatı sevmemi ve ona bağlanmamı sağladı.'

'Artık korktuğum şeyleri yapabilme cesaretine sahibim.'

'Artık yalan söylemiyor;küfür etmiyorum. Şimdi daha mutluyum.'

'Dayanışmayı, kardeşliği öğrendim.'

'Daha çok ders çalışıyorum.'

'Kendime güvenim arttı.'

'Korkularımı yendim. Artık tuvalete yalnız başıma gidebiliyor; evde tek başıma kalabiliyorum.'

'Birbirimizi dinlemeyi öğrendik.'

'İnsanların ve yaşamın değerini anladım.'

Halidere İlköğretim Okulu'ndaki uygulamalarının sonunda, Psiko Danışmanların (Banu Erdoğan, Rıza T çocuklardan aldıkları geribildirimler, İ

Çadırda: Resminin Adı: Sevgi

1. Dayanışmayı,
2. Sevgiyi,
3. Paylaşmayı öğrendim.
4. Birbirimize duyduğumuz güveni gördüm.
5. Bizim, büyüklerin gözünde ne kadar değerli ne kadar sevildiğimizi öğrendim.

RESİMİN ADI: SEVGİ

ÇADIRDA:

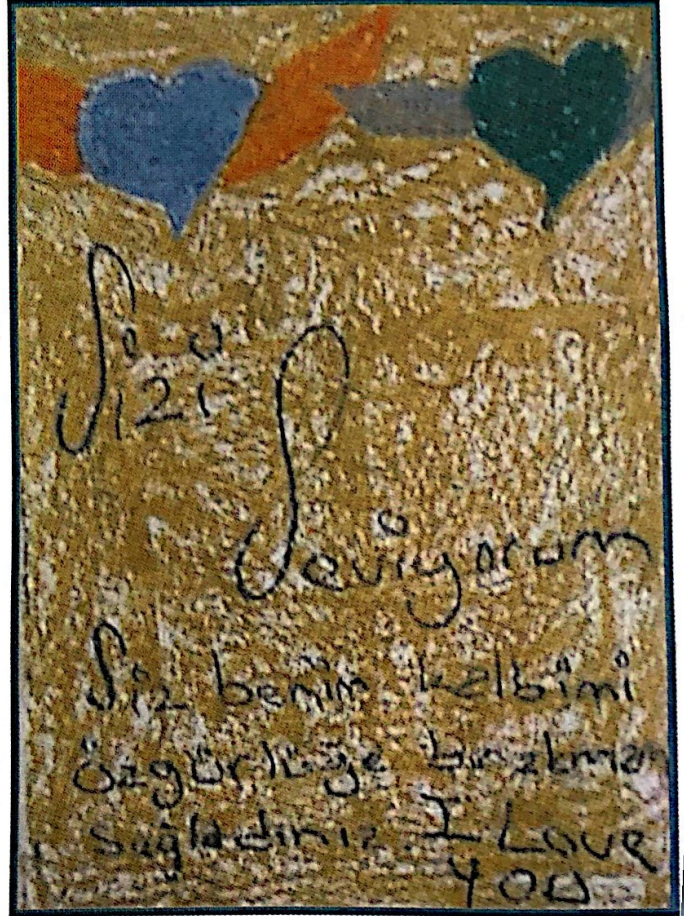
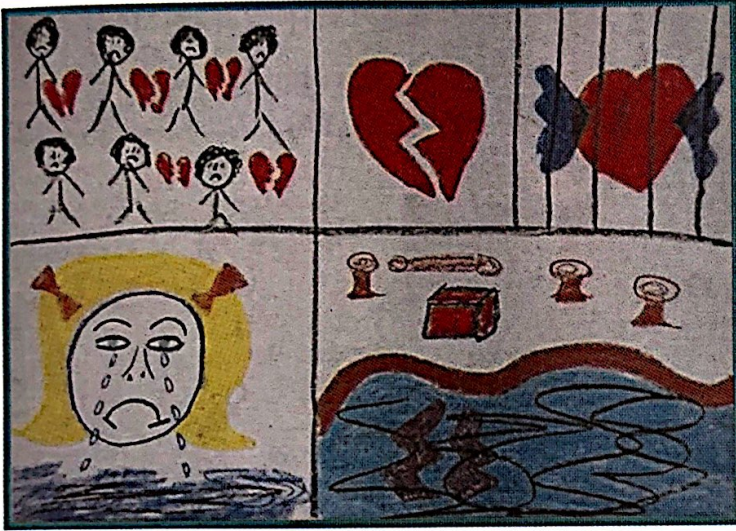
1. Dayanışmayı,
2. Sevgiyi
3. Paylaşmayı öğrendim.
4. Birbirimize duyduğumuz güveni gördüm.
5. Bizim, büyüklerin gözünde ne kadar değerli (olduğumuzu), ne kadar sevildiğimizi öğrendim.

'Şehit Ali Borinli İlköğretim Okulu'nda STM yapıyorduk. Çocukların zihinsel engelli olmalarından dolayı ilk zamanlarda kaygılarım vardı. Ama hiç ummadığım bir biçimde STM'nin bu çocuklarla da işe yaradığını gördüm. 14 yaşında bir öğrencim vardı. Depremde evleri yıkılmış ve o şans eseri kurtulmuştu. Ancak depremden sonra içine kapanmış, konuşmaz olmuş ve aşırı derecede saldırganlaşmıştı. Ellerini ısırmağa başlamıştı. Uygulamaya başladığımızda çok tepkisiz ve isteksizdi. 3. Haftadan sonra onun ilk defa oyunlara ve resim çalışmalarına gönüllü olarak katıldığını gördüm. Sayı saymayı bilmeyen bu öğrencim yazmaya ve tekrar konuşmaya başladı. Geleceğe ait planlarını anlatıyordu. Çalışmanın sonunda kendini ifade edebildiğini, saldırganlığının azaldığını ve kendine güvenmeye başladığını gözlemledim. Bu durum ailesinin de çok hoşuna gitmişti'

Şehit Ali Borinli İlköğretim Okul Psikolojik Danışmanı Ersen Sert, Nisan 2000, Sakarya

'Deprem olduğunda uyuyorduk. Deprem olduğunu hisseder hissetmez dışarı kaçtık ve ben babamla komşuların yardımına gittim. Babam enkazın altından birini çıkarmaya çalışırken ben başka bir enkazın altından yardım isteyen bir ses duyduğumu sandım. Şok olmuştum; kıpırdayamadım. Ağzımı açıp birşey diyemedim. O zamandan beri suçluluk duyuyordum. Sürekli o kişinin yaşamını kurtarabileceğimi düşünüyordum. Ama STM'de bunun normal bir tepki olduğunu öğrendim ve suçluluk duygumu yendim.'

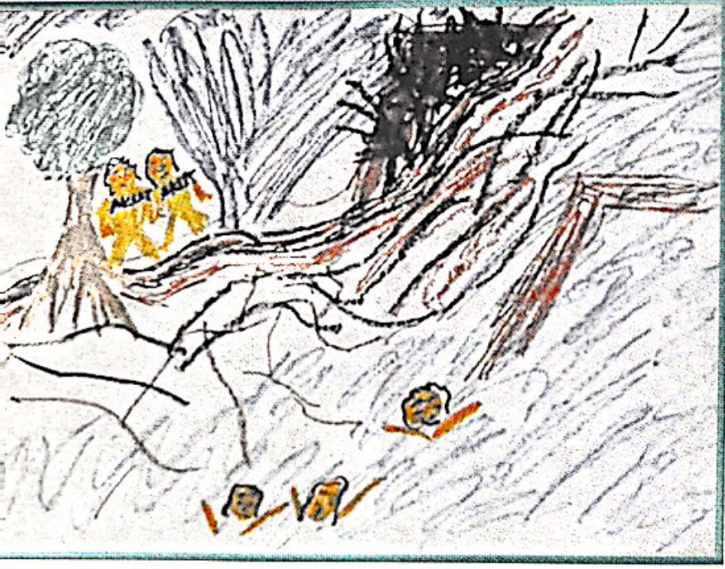
Orhan Gazi İlköğretim Okulu, 7. Sınıf Öğrencisi, Aralık 2000, Sakarya

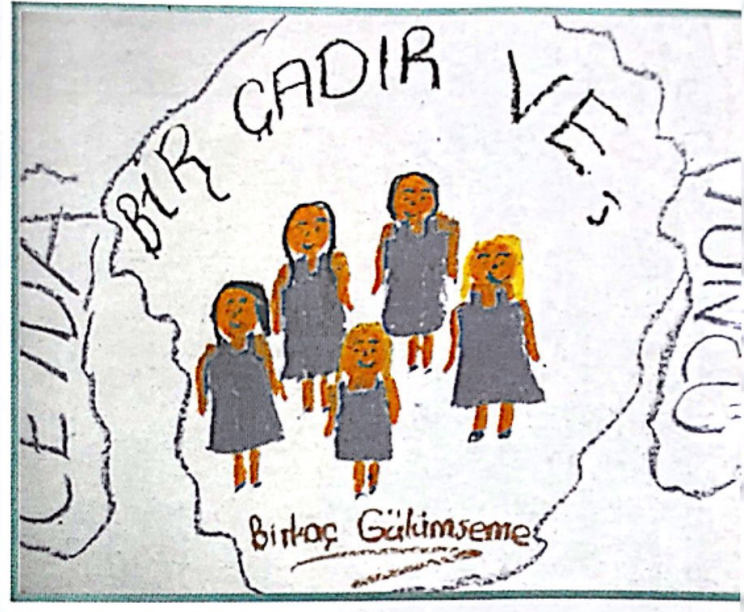
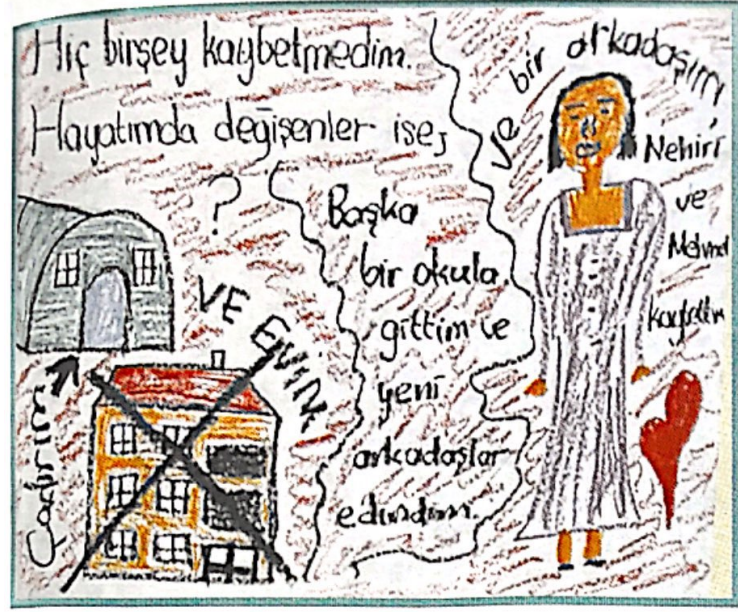
**'SİZİ SEVİYORUM. SİZ BENİM KALBİMİ
ÖZGÜRLÜĞE BIRAKMAMI SAĞLADINIZ!'**

*Donanma İlköğretim Okulu 8. Sınıf Öğrencisi,
Nisan 2000, Kocaeli*

KİMİ RESİMLERİYLE ANLATTI NELER DEĞİŞTİĞİNİ

'Depremde Neler Oldu?'

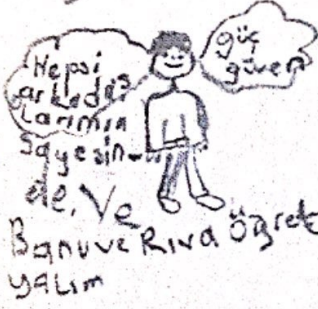

'Neler Değişti?'

SENİNLE GÜLMİYİ,
SENİNLE EĞLENİYİ,
SENİNLE SEVMİYİ
ÖĞRENDİM BEN
MEB - UNICEF!

Doğan güneş oyunundan sonra arkadaşlara
daha çok güvenim arttı.

Banu ve Rıza öğretmenini de unutmuyorum

'Doğan Güneş oyunundan sonra arkadaşlara daha çok güvenim arttı.'

'Güç, güven – hepsi arkadaşlarımın sayesinde ve Banu ve Rıza öğretmenini de unutmayalım.'

1. Dayanışmayı öğrendim.
2. Paylaşmayı öğrendim.
3. Depremde nasıl yardımlaşacağımı öğrendim.
4. Sevmeyi öğrendim.
5. Öğretmenimi Rıza ve Banu öğretmenimi de öğrendim.
6. Çoğu şeyi UNICEF'TE öğrendim.

BANU
ÖĞRETMENİN
ANNELER GÖRÜŞÜ

1. Dayanışmayı öğrendim.
2. Paylaşmayı öğrendim.
3. Depremde nasıl yardımlaşacağımı öğrendim.
4. Sevmeyi öğrendim.

SENİNLE ARKADAŞLIĞI,
SENİNLE DOSTLUĞU,
SENİNLE SEVGİYİ
TATTIM BEN MEB-UNICEF!

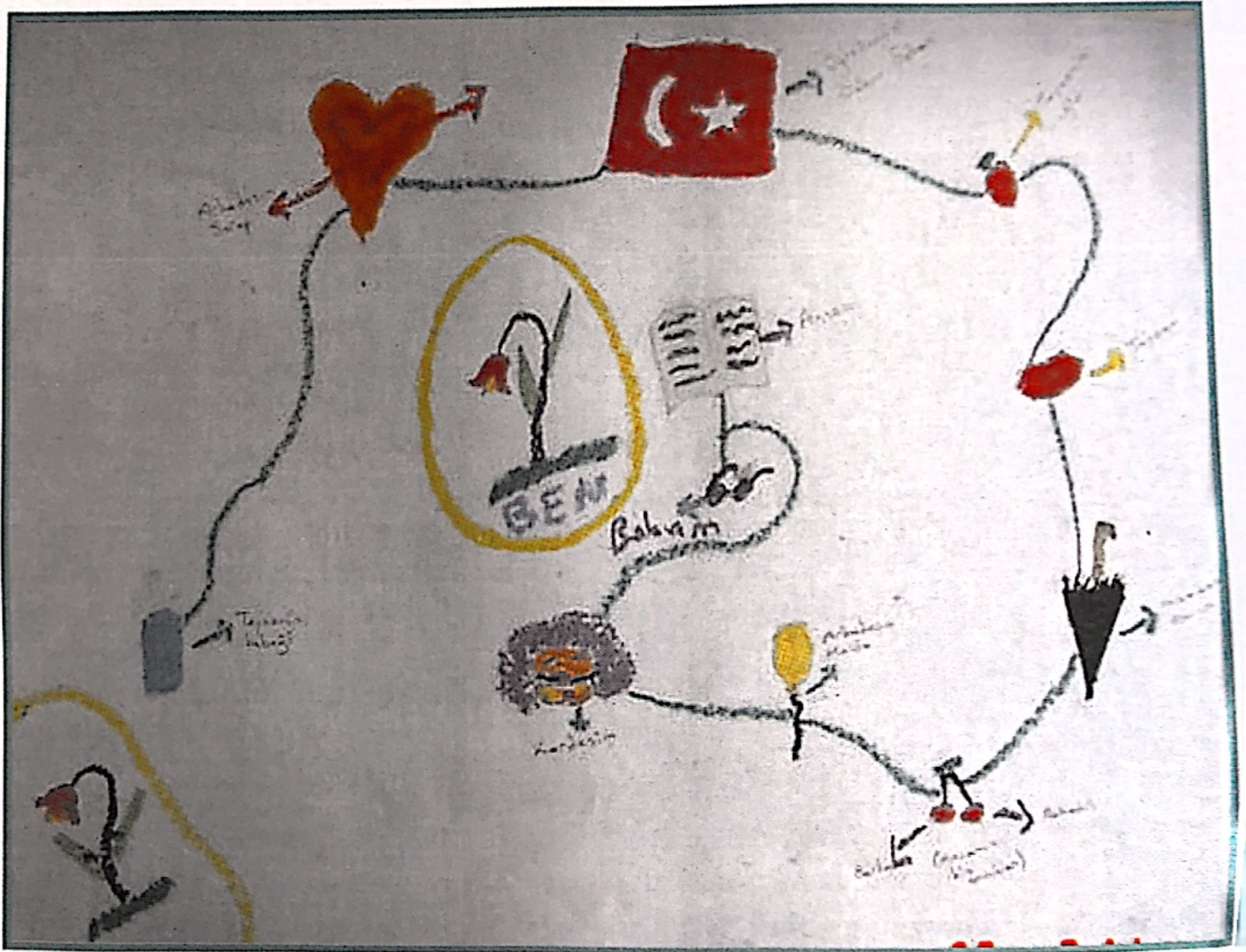
HAREKET DANSINLA
SEVMEYİ,
RESİMLERİNLE BENLİĞİMİ,
OYUNLARINLA EĞLENMEYİ
ANLADIM BEN MEB-UNICEF!

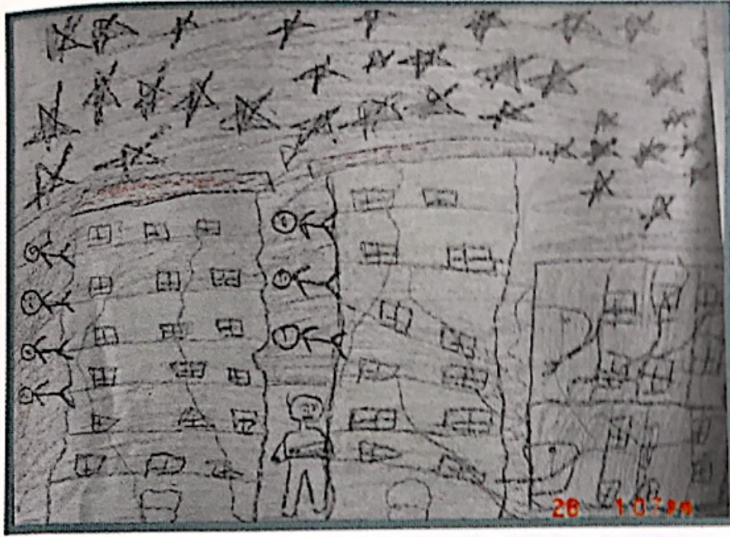
Donanma İlköğretim Okulu 8A Sınıfından bir öğrenci, 2000 Nisan, Kocaeli

PSIKOEĞİTİM'LE DAHA ÇOK ÇOCUĞA ULAŞMAYA ÇALIŞTILAR.

'Bir ilköğretim okulunda Psikoeğitim uygulaması yaparken bir öğretmen başka bir okulda okuyan kızının da uygulamalara katılıp katılamayacağını sordu. Katılabileceğini söyledim. Bu öğretmen depremde eşini kaybetmişti ve bu olayı kızıyla hiç konuşamamıştı. Kızını uygulamalar olduğunda okula getirdi ve uygulamalar sırasında ilk kez ana kız daha önce birbirleriyle bile paylaşamadıkları deprem yaşantılarını paylaştılar.'

Güldane Erdoğan, Psikolojik Danışman, Kocaeli, Aralık 2000

'Bu geçen üç haftada, herşeye karşı cesaretli olmayı, hiç bir zaman umutsuz olmamayı öğrendim. Ve en önemlisi hayattan zevk almayı öğrendim. Kısacası çok faydalı günler geçirdim. Bu günleri hiç bir zaman unutmayacağım.'

Çiftlik İlköğretim Okulu'ndan bir öğrenci, Kocaeli

'Ben sizinle geçirdiğim üç haftada mutlu oldum. Yapamadığım şeyleri yapacağımı, yapmam gerektiğini öğrendim. Cesaretli olmayı, korkuyu yenmeyi öğrendim. Yaptığınız şeyler beni çok rahatlattı. İçimizi açıp sizinle acılarımızı, sevinçlerimizi paylaşmayı öğrendim. Depremden korkmamayı, yanlış düşüncelere kapıldığımı anladım. Sizi çok sevdim.'

Piri Reis ilköğretim Okulu 7A sınıfından bir öğrenci, 2001 Nisan, Kocaeli

'Biz kendimizi çirkin ördek yavrusu zannediyorduk; bu projeyle aslında kuğu olduğumuzu anladık.'

'Olumlu pek çok şey oldu. Çok geliştik. Bundan sonrası için de bunları kullanacağız. Öğrendiklerimizin tekrar tekrar yeşertilip devam ettirilmesini istiyorum.'

'Kişisel olarak çok şey kazandım. Örneğin sakinlik ve dinginlik. Çok keyif aldım.'

'Bu projenin benim için her zaman ayrı bir yeri olacak. Kazancım çok oldu. İletişimde yeni yollar öğrendim. İçimdeki çocuğu yeniden keşfettim.'

'Yapılandırılmış çalışmalar olması bizim kendimize olan güvenimizi arttırdı. Severek çalıştım.'

'Bu yoğun tempoyla gitmek istiyorum. Depremi yaşamış biri olarak STM toparlanmamda çok etkili oldu.'

'Mesleki anlamda çok donandık. Burada kalmasın. RAM yeni eğitimler, projeler organize etsin. Geniş bir öngörü kazandık. Birbirimizden çok etkilendik. İşbirliği çok önemliymiş.'

‘Mesleki açıdan çok büyük bir deneyim oldu benim için. Çocuklarla da iletişim kurabildiğimi gördüm.’

‘Okul idarecilerinin ve öğretmenlerin bize karşı tutumları olumlu yönde değişti.’

‘İnsanlar RAM’lerini ve işlevlerini tanıdılar.’

'Başlangıçta birşeyler yapmalıyız, ama ne? İdi.

Sonuçta, ağlayan gözlerden gülen gözlere; kabuslardan deliksiz uykulara; kavga ve kargaşadan dostluk ve sevgiye; paramparçalıktan, darmadağınlıktan kocaman bir yürek bütünlüğüne doğru uzun ve yorucu ama bir o kadar da güven, destek, mutluluk içeren bir çalışma oldu.'

Nazan Kaya, Uzman Ekip Üyesi

*'Biz genciz
Hazan ağlatmayız baharımızda
Biz umutla gülmeyi seviyoruz
Umutsa bizi yaşatacak olan
Onu da sapına kadar duyuyoruz
Ve eğer ölmekse sonu
Yaşamaktan hiç korkmuyoruz.'*

Bergin Levent, Uzman Ekip Üyesi

KAYNAKLAR

Donor Reports (2000-2001), Psychosocial Intervention-Psychosocial School Project. UNICEF /Turkey.

Macy, R.D.; Macy, D.J.; Gross, S.; Rozella, D.; Brighton, P., (2001). Sınıf Temelli Müdahale Eğitimi El Kitabı. MEB-UNICEF. PSİKOSOSYAL OKUL PROJESİ, TÜRKİYE.

MEB-UNICEF Psikososyal Okul Projesi'ne katılan psikolojik danışmanlar, uzmanlar, öğretmenler, veliler ve öğrencilerden alınan geribildirimler, mektuplar, şiirler. (1999-2001). MARMARA BÖLGESİ/ TÜRKİYE.

Öztañ, N. ; Aydın,G. ; Eroğlu, Ç., (2001). Travma Sonrası Normal Tepkiler - Psikoeđtim El kitabı. MEB-UNICEF PSİKOSOSYAL OKUL PROJESİ, TÜRKİYE.

Smith, P. ; Dyregrov, A.; Yule, W. , (2001). Çocuklar ve Felaket - Toparlanma Tekniklerinin Öğretilmesi El Kitabı. MEB-UNICEF PSİKOSOSYAL OKUL PROJESİ, TÜRKİYE.

Şahin, H. N. ; Şahin, N. ; Batıgün, D. A. ; Yılmaz, B. , (2001). Psikososyal Okul Projesi Değerlendirme Çalışması. MEB-UNICEF PSİKOSOSYAL OKUL PROJESİ, TÜRKİYE.

